

INTERVJU MED BREEZE YOKO

”Paint it Black”

Publicerad i det första numret av kulturtidskriften DIN (mars 2016)

Botkyrka konsthall bjöd in den sydafrikanske konstnären Breeze Yoko till ateljéprogrammet Residence Botkyrka* i Fittja.

Breeze ägnar ofta sin konst åt att lyfta frågor som rör självorganisering och egenmakt där han hämtar inspiration från ”Black Consciousness Movement” - en rörelsen som lyfter en panafrikansk vision om ett enat Afrika, svarta afrikaner emellan. I Botkyrka konsthall föreläste han om de pågående studentprotesterna i Sydafrika där framför allt de unga svarta har mobiliserat sig för att protestera mot höjda universitetsavgifter under parollen #FeesMustFall.

Under ett par frostiga dagar i november målade han även om Fittjakökets container**. Jag ringde upp honom för att höra mer om hur han upplevde Fittja, varför han helst gör konst i det offentliga rummet och hans tankar bakom motivet till väggmålningen.

Hej Breeze, hur är det att bo i Johannesburg?

Det är en väldigt intressant stad som jag brukar kalla för Afrikas förenta stater i miniatyr. Här i Johannesburg samlas folk från hela kontinenten. Här lever vi tillsammans, kämpar tillsammans, stöttar varandra och det händer till och med att vi slåss med varandra. Hit kommer människor för att förverkliga och leva ut sina drömmar, det gör att vi även har en samling krossade drömmar. Det är också en stad som lockar med löften och hopp, liksom besvikelser och hjärtskärande öden som handlar om ren överlevnad. Men det är samtidigt en spännande stad och det blir aldrig långtråkigt här.

I din konst rör du dig mellan olika former som graffiti, måleri, film, grafik...

...precis, jag jobbar med många olika uttryck. När jag växte upp älskade jag den audiovisuella världen och genom att experimentera med ljud och bild och bryta mot lite regler, upptäckte jag videokonsten.

Jag arbetar också ofta i det offentliga rummet eftersom jag alltid har känt att du inte bara ska behöva gå till gallerier för att uppleva konst eller ha en åsikt om konst. Det var också möjligheterna i det offentliga rummet som lockade mig till graffiti. Tanken på att kunna kommunicera med omgivningen och att folk kan ta sig an din konst och dina idéer själva, attraherade mig.

När du målar i det offentliga rummet, hur tänker du kring att dina målningar ska relatera till platsen och de som bor där?

I början handlade det mest om att ta plats. När jag började med graffiti i sena tonåren kretsade allt kring att ta över platser och områden med mitt namn. Men med tiden blev jag mer intresserad av att mina målningar skulle betyda något mer än att bara handla om mig och min närvaro. Det ledde till att jag började reflektera mer kring min omgivning och ta in de samhällen där jag befann mig. Motiven blev något som folk kunde relatera till. De behöver inte alltid vara politiska eller ha specifika budskap, det viktiga är att det finns en igenkänning, att folk kan se sig själva i det jag gör. För mig som ung och svart har det varit viktigt, speciellt med tanke på att den visuella kulturen sällan lyfter våra berättelser och det vi kan känna igen oss i. Så att synliggöra våra berättelser och så att säga "måla världen svart", har blivit enormt viktigt för mig.

Vi har alla ett ansvar att ta kontroll över vår egen visuella kultur. Du hittar knappt någon svart representation där ute. Och när du ser den, är den knappt igenkännbart, då är det enbart den deformerade eller den brutna kroppen som syns. Eftersom jag inte fick se graffitimålare som representerade min kultur eller min ras, trodde jag det var omöjligt för mig att måla. Jag kände inte igen mig i dem som utövade graffiti. Det är också anledningen till att jag inte längre är anonym när jag målar och jag har börjat göra fler lagliga målningar. Jag vill att barn och unga ska kunna se mig och tänka att de också kan måla graffiti, eftersom de kan känna igen sig i den som målar.

Det har även blivit viktigt att ta in de miljöer i det offentliga rummet där jag målar. Efter det att jag har gjort en graffiti eller väggmålning så lämnar jag ofta platsen och ibland återvänder jag aldrig, då vill jag att målningen ska kunna höra hemma hos de som bor där, oavsett om den ställer en fråga eller representerar dem i någon form.

Det händer också att du får uppdrag att måla i andra länder, påverkar de olika sammanhangen din konst?

Ja, det gör de definitivt. Det finns bestående delar men nyanserna och själva ämnet förändras beroende på platsen eller situationen. Jag gör alltid en del efterforskningar innan jag reser någonstans, men utgår från det som jag känner passar just där. Och som även kan relatera till de som bor där.

Och det leder oss ju till ditt besök i Fittja. Hur upplevde du platsen och hur kändes det att måla utomhus i minusgrader?

Det var kallt (skratt). Jag tror att det är det kallaste vädret jag har målat i. Jag träffade inte så mycket folk då kylan gjorde att de flesta stannade inomhus. Men jag kunde se att det var ett samhälle med många olika människor, det kändes intressant. Jag skulle gärna komma tillbaka när det är lite varmare och folk kanske är ute mer, men överlag så fick jag en positiv respons när jag målade. Några stannade och pratade, en del hade till och med varit i Sydafrika och någon i Zimbabwe. Det kändes som en intressant plats att vara på, och som sagt jag skulle gärna spendera mer tid där.

Du ville måla väggen på Fittjakökets container, berätta om dina tankar bakom motivet.

När du kommer till Afrika märker du av en hel del europeisk närvaro som arkitektur, kommers och kulturella referenser vilka framför allt hör hemma i en europeisk kontext. Men när du kommer till Europa ser du knappt något som influerats av Afrika, med undantag från de afrikaner som är födda och uppväxta där. Så jag kände att det var viktigt att bidra med en afrikansk närvaro vilket i det här fallet blev på en container i Fittja, och där mönstret och färgerna kopplar an till Afrika. Det kändes relevant speciellt med tanke på att en hel del av den välfärd och rikedom som finns i Europa är möjlig på grund av Afrikas blod, svett och tårar. Och även om det kanske inte är främst folk från Afrika som bor i Fittja, så finns det afrikanska communities i trakterna. Jag valde mönstret specifikt för området då jag ville visa en fysisk närvaro som annars inte syns.

Jag gillade också containrarna. De är där men deras konstruktioner är inte permanenta, de kan förflyttas. Jag känner att det är något som kan relatera till att vara migrant, att det finns en osäkerhet kring huruvida du får stanna i landet, något som är beroende på vilket politiskt parti som har makten. Min erfarenhet utifrån de samtal jag haft med migranter som kommit till Europa och folk som är gästarbetare är att du måste anpassa dig så till den milda grad att du riskerar att försvinna helt.

Det var också en anledning till att jag ville måla just det mönstret, det är något som är omöjligt att ignorera – och synliggör migranter. Det är en färgstark närvaro, det är vackert och det syns.

Det är verkligen iögonfallande, vad är historien bakom mönstret och färgerna?

De hör hemma bland Ngunifolken som är en samling folkgrupper från de södra och östra delarna av Afrika. Triangeln, till exempel, är en viktig symbol som bland annat representerar livets träd. Den används av många stammar på den afrikanska kontinenten från Massajer till Zulufolk, till Xhosa och även bland Khoisanfolk. Med tiden har olika färger kommer att representera olika saker, men det är specifikt Nguni och det är den stammen jag tillhör.

Fittjaköket fick nyligen några nya oinbjudna taggar men din målning lämnades orörd :)

Cool! Då kanske den har landat hos de lokala målarna :)

Text: Anneli Bäckman

** Residence Botkyrka är ett ateljéprogram för internationella konstnärer, arkitekter, curatorer och kockar som är intresserade av att arbeta utifrån Botkyrka och Fittja. Programmet undersöker nya former för konst i det offentliga rummet och drivs av Botkyrka konsthall i samarbete med Botkyrkas samhällsbyggnadsförvaltning, Botkyrkabyggen och Mångkulturellt centrum i Fittja.*

*** Fittjaköket + FörOrten är en mötesplats för konst, mat och arkitektur i Fittja. De omarbetade containrarna innehåller ett kök och ett projektrum och har en uteplats som aktiveras under den varmare delen av året. Här kan föreningsliv, boende, skolor och andra grupper genomföra egna konst- och matprojekt, möta andra kreatörer eller bara sluta an till andras aktiviteter. Om du har en idé du vill genomföra? Hör av dig till Botkyrka konsthall.*

www.botkyrkakonsthall.se